

MOEILIK TE BESTRIJDEN EN NAUWELIJKS TE BEHANDELEN

Mycoplasma-mastitis: een sluipende dreiging voor melkveebedrijven

Mastitis is één van de meest voorkomende en economisch schadelijke aandoeningen op melkveebedrijven. Terwijl veel veehouders bekend zijn met gangbare mastitisverwekkers zoals *Staphylococcus aureus* en *E. coli*, is mycoplasma een minder bekende maar uiterst verraderlijke boosdoener. Mycoplasma-mastitis kan zich razendsnel verspreiden binnen een koppel en is moeilijk te bestrijden en nauwelijks te behandelen. Hierdoor is preventie en een snelle diagnose cruciaal.

Tekst: Ruud Pulskens, dierenarts rundvee adVee Dierenartsen • Beeld: Shutterstock (ter illustratie)

Ruim een half jaar geleden kreeg ik tijdens een bedrijfsbezoek de mededeling van een veehouder dat zijn mastitisinjectoren niet goed meer werkten. Het onvoldoende werken van een mastitisinjector is een opmerking die we wel eens vaker te horen krijgen. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met een veranderend resistentiepatroon van de bacteriën op een bedrijf. Maar het komt ook vaak door het feit dat de verkeerde koeien behandeld worden, of dat mastitiskoeien niet lang genoeg behandeld worden. Het lukraak behandelen van enkele chronische mastitisgevallen die boven aan het celgetallijstje van de melkcontrole staan is meestal niet effectief. Maar dit keer gaf de veehouder, naast de onvoldoende werking van de mastitisinjectoren, ook aan dat de

vlokjes in de melk van de mastitiskoeien apart waren. Het waren meer klontjes en het leek op piepschuimbolletjes. Met in gedachten dat het melkveebedrijf afgelopen maand een koe had met een gewrichtsontsteking die slecht reageerde op een antibioticumbehandeling en het feit dat er twee maanden eerder enkele koeien op het bedrijf waren aangevoerd, vielen de puzzelstukjes in elkaar. We namen een tankmelkmonster en kregen de uitslag *Mycoplasma bovis* aangetoond. Er zijn dus één of meerdere koeien in het koppel die mycoplasma via de melk uitscheiden. Zaak om die zo snel mogelijk op te sporen en af te voeren.

Wat is mycoplasma-mastitis?

Mycoplasma is een geslacht van

bacteriën zonder celwand, wat hen ongevoelig maakt voor veel gangbare antibiotica, zoals penicillines. Binnen de melkveehouderij is *Mycoplasma bovis* de meest problematische soort. Deze bacterie kan verschillende gezondheidsproblemen veroorzaken, waaronder longontstekingen, gewrichtsontstekingen en mastitis. De longontstekingen en gewrichtsontstekingen komen zowel bij jongvee als volwassen vee voor. De mastitisvariant kenmerkt zich door plotselinge en vaak niet te genezen uierontstekingen, waarbij de melk sterk afwijkend kan zijn: waterig, met klonten, een zanderig sediment, of geelachtig van kleur. Maar koeien kunnen ook een subklinische mycoplasma-infectie in het uier hebben, waarbij de melk er niet afwijkend uit ziet.

Insleep en verspreiding binnen het melkveebedrijf

Eén van de grootste uitdagingen bij de aanpak van mycoplasma-mastitis is de manier waarop het zich verspreidt. Het grootste risico van de insleep van mycoplasma is de aankoop van vee. Zoals op het betreffende bedrijf afgelopen jaar het geval was geweest. De veehouder gaf aan dat de aangevoerde dieren van alle ziekten vrij waren, want er was geen aansturing dat er bloed getapt moest worden na aanvoer. Dit klopte voor de IBR-, BVD- en leptospirose-status, maar voor de rest weet je niet welke ziektes je aankoopt, wanneer er geen nader onderzoek naar gedaan wordt.

Mycoplasma kan op meerdere manieren door het koppel verspreiden. Een slechte hygiëne tijdens het melken of een niet optimaal werkende melkmachine of melkrobot kunnen de bacterie van de ene naar de andere koe overbrengen. Mycoplasma kan ook vanuit het bloed in één of meerdere kwartieren terecht komen en op die manier een mastitis veroorzaken. Besmette melk kan via biestoverdracht leiden tot infecties bij jonge

dieren, die vervolgens weer in de opfokperiode andere dieren kunnen besmetten. Bij luchtwegklachten kan mycoplasma via hoesten en niezen worden overgedragen, met name in overvolle of onvoldoende geventileerde stallen.

Symptomen en impact op de veestapel

Klinische symptomen van mycoplasma-mastitis kunnen sterk variëren, maar de meest opvallende kenmerken zijn een plotselinge, ernstige mastitis die slecht reageert op antibiotica. Melk met een waterige consistentie, soms met afwijkende soort vlokken of verkleuringen. Terugkerende mastitisgevallen binnen het koppel zonder een duidelijke oorzaak. Mogelijke gewrichtsontstekingen en ademhalingsproblemen bij kalveren en volwassen dieren kunnen een aanwijzing zijn.

De economische impact van mycoplasma-mastitis op een melkveebedrijf kan groot zijn door melkproductieverlies, verhoogde behandelkosten en gedwongen afvoer van besmette dieren.

Diagnose: vroegtijdige detectie is cruciaal

Vanwege de a-typische aard van de mastitis en de resistentie tegen standaardbehandelingen, is een snelle diagnose essentieel. De diagnose kan worden gesteld via het onderzoeken van melk. Voor een snelle screening of er uitscheiders zijn onder de melkgevende koeien kan een tankmelkonderzoek uitgevoerd worden. Regelmatige monitoring van tankmelkmonsters kan helpen bij een vroeger opsporing van de bacterie in het koppel. Voor individuele koeien zijn er PCR-testen en kweekmethoden voor melkmonsters om mycoplasma op te sporen. Bij kalveren of koeien met luchtwegproblemen en gewrichtsontstekingen kan aanvullende diagnostiek nodig zijn door middel van onderzoek van neusswabs, longspoelingen of gewrichtsvocht.

Behandeling en beheersmaatregelen

Aangezien mycoplasma resistent is tegen veel antibiotica, is behandeling vaak weinig effectief. In veel gevallen leidt mycoplasma-mastitis tot blijvende schade aan het uier, waardoor aangetaste kwartieren niet te genezen zijn. Daarom is de focus gericht op beheersmaatregelen. Besmette koeien moeten snel worden geïdentificeerd, geïsoleerd en afgevoerd om verdere verspreiding te voorkomen.

Een strikte melkhygiëne is belangrijk. Melk besmette of verdachte koeien als laatste om kruisbesmetting te minimaliseren.

Zorg ervoor dat met mycoplasma besmette melk en biest niet wordt gebruikt voor

kalveren om overdracht en verspreiding binnen het bedrijf te voorkomen. Koop alleen vee van betrouwbare bronnen en overweeg quarantainemaatregelen voor nieuw aangekochte dieren. Regelmatige tankmelkonderzoeken en individuele melkmonsters kunnen helpen bij vroeger detectie.

Op het betreffende bedrijf hebben we na de uitslag van het positief geteste tankmelkmonster direct besloten om mogelijke mycoplasma-uitscheiders op te sporen. Wat mycoplasma-mastitis zo verraderlijk maakt, is dat koeien drager kunnen zijn zonder direct symptomen te vertonen. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen en daarnaast ook te letten op de onderzoekskosten, zijn de 120 melkkoeien verdeeld in 24 pools. Elke pool bestond uit een koemelkmonster van vijf dieren. Twee van deze pools testten positief op mycoplasma. Vervolgens hebben we van deze twee pools de melkmonsters van de individuele koeien nogmaals laten onderzoeken. Uit de tien individuele monsters kwamen uiteindelijk twee mycoplasma-uitscheiders. Deze twee dieren zijn afgevoerd. Beide dieren hadden geen zichtbare afwijking van de melk bij de laatste melkcontrole, maar een geringe celgetal-verhoging. De tien koeien die op het moment van de eerste monsternamen droog stonden, hebben we in de weken erna in twee pools van vijf dieren nog onderzocht. Hier zaten geen mycoplasma-uitscheiders tussen. Met het afvoeren van de twee mycoplasma-uitscheiders bij de melkkoeien is de actieve verspreiding gestopt. Naast het nemen van enkele hygiënemaatregelen rondom het melken en rondom het verstrekken van melk aan de kalveren, besloten we om als vinger aan de pols de tankmelk halfjaarlijks te blijven controleren op mycoplasma. De eerstvolgende tankmelkuitslag die we onlangs binnen kregen was gunstig en afgelopen half jaar waren er geen klinische problemen die op mycoplasma zouden kunnen wijzen. Dat geeft hoop dat we op de goede weg zijn en dat we het probleem onder controle hebben.

Conclusie

Mycoplasma-mastitis is een complexe en uitdagende aandoening die melkveebedrijven voor grote problemen kan stellen. Door bewustzijn, snelle diagnose en strikte beheersmaatregelen kunnen veehouders de impact van deze ziekte beperken. Preventie blijft de beste strategie, en met een proactieve aanpak, zoals monitoring door middel van regelmatig tankmelkonderzoek kunnen melkveehouders hun koppel beschermen tegen deze sluipende dreiging. •